

УДК 378.14(460):[316.485.6+371.26/27]

Демидович О. М.

**МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН З ПОСЕРЕДНИЦТВА
(ДОСВІД ІСПАНСЬКИХ ВНЗ)**

На основі порівняльно-педагогічного аналізу в статті описано методи проведення аудиторних занять у ВНЗ Іспанії, організацію практичної підготовки фахівців з медіації, основи педагогічного контролю й оцінювання.

Актуальність дослідження

Підготовка фахівців з посередництва - явище нове в українській системі освіти. У навчальних закладах робляться перші спроби ввести нові спеціалізації. Проте зарубіжні, зокрема іспанські, університети вже давно випускають дипломаних бакалаврів і магістрів з медіації.

З приєднанням до Болонського процесу Україна зобов'язалась дотримуватися чітких європейських орієнтирів. Входження в освітній простір Європи вимагає від України здійснення модернізації освітньої діяльності в контексті європейських вимог, що неможливо без урахування міжнародного досвіду організації професійного навчання, зокрема іспанського досвіду професійного навчання посередників.

Корисними для вітчизняної системи освіти стануть описані методичні основи викладання навчальних дисциплін з медіації. Нетипові методи, форми, прийоми організації навчання можуть розширити межі навчально-виховного процесу. Перспективи запозичення позитивного світового досвіду пояснюють актуальність дослідження методичних основ викладання дисциплін з посередництва.

Об'єктом дослідження визначено викладання навчальних дисциплін з посередництва у ВНЗ Іспанії.

Предметом дослідження обрано методи, прийоми, форми навчання, методи оцінювання результатів навчальної діяльності.

Метою наукової розвідки є порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки фахівців з медіації в Іспанії.

Виклад основного матеріалу

Навчання посередництву у різних навчальних і соціальних центрах передбачає використання певних методичних основ викладання професійно-орієнтованих дисциплін. Першочергове значення мають методи, прийоми, форми організації навчання, а також методи оцінювання результатів навчальної діяльності.

Методи навчання - це способи впорядкованої взаємопов'язаної діяльності викладачів і учнів, спрямованої на вирішення завдань освіти, виховання і розвитку в процесі навчання [8]. Їх поділяють на словесні, наочні та практичні; методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування одержаних знань, творчої діяльності, закріплення, перевірки знань, умінь і навичок; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі.

У дидактиці вищої школи використовується класифікація Ю. Бабанського, згідно з якою ви-

окремлюють три групи методів: а) організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності, б) стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності, в) контролю і самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності.

Прийоми навчання - це деталі методу, тобто часткове поняття щодо загального поняття методу [8].

Педагогічні форми - це усталена завершена організація процесу навчання в єдності всіх його компонентів. Крім того, у ВНЗ використовуються ще методи навчання, що є засобами здійснення взаємодії студентів та викладачів. Форми організації навчання, сучасні методи навчання, педагогічні технології визначають, як слід організувати всю роботу з урахуванням того, хто, де, коли і з якою метою навчається [5].

Форми навчання фахівців з медіації класифікуються залежно від:

- 1) місця їх застосування:
 - загальноосвітня школа, чи бачілерато (урок, «круглий стіл», практичне заняття тощо);
 - університет (лекції, семінари, практикуми, практична діяльність, конференції тощо);
 - освітній центр, що організовує курси підвищення кваліфікації (тренінги, лекції, консультації, рольові ігри);
 - соціальні установи, що займаються роботою з медіації у конфліктах (практична діяльність, конференції тощо).
- 2) кількості тих, хто навчається (індивідуальні, групові, колективні, фронтальні заняття);
- 3) часу навчання (денна, заочна, вечірня, дистанційна форми, екстернат);
- 4) тривалості навчальних занять:
 - у школі - 45 хвилин уроку, півторагодинні тренінги, цілий день упродовж одного чи двох тижнів для учнів бачілерато чи старшої школи [6; 10];
 - в університеті - лекції, семінари, практичні заняття усталеного зразка (1 год 20 хв), заняття, обмежені встановленим часом (конференції, консультації, заліки, іспити, тренінги, рольові ігри тощо);
 - в освітніх центрах при установах - лекції, практичні заняття, тренінги, «круглі столи», рольові ігри тощо з встановленим певною установою часом (від 1 год до 3 год);
 - у соціальних центрах - півторагодинні лекції, тренінги, «круглі столи», практичні заняття під керівництвом практикуючого посередника, не обмежені часом, тощо.

Залежно від тривалості навчальні заняття також класифікують на аудиторні і позааудиторні. Більша частина занять (70-80 %) у процесі підготовки фахівців з медіації може проводитись аудиторно, під керівництвом викладача чи особи,

яка виступає в ролі керівника, організатора, куратора, інструктора, експерта з питань посередництва. Основу таких занять складають лекції, семінари, практичні заняття.

Проте з початком реформування системи вищої освіти акценти почали змінюватись на користь самостійної і/чи індивідуальної роботи студентів. Навчальні програми називають такі співвідношення: самостійна робота студентів становить 20-23 % від усього часу, проведення дослідження чи наукового проекту з теми - 46-48 %, практична діяльність - близько 30 %.

З відсоткових пропорцій видно, що найбільше часу відведено для наукового проекту, експерименту, впровадження, дослідження певного питання теми посередництва. Схожа ситуація спостерігається і у процесі підготовки європейського магістра з медіації. Тенденція зберігається і стосовно оцінювання, кредитів. На написання магістерської роботи відведено 25 кредитів (41% від загальної кількості кредитів), що значно переважає кількість кредитів за індивідуальну роботу з керівником чи експертом на відстані - 5 кредитів (8 %) чи участь у лекційних і семінарських заняттях - 3 кредити (5 %) тощо.

Різниця у побудові навчальних програм, їх реалізації пояснюється правом автономних університетів на самоуправління.

Класифікація і методика проведення аудиторних занять

Навчання основам медіації - нової професійної діяльності - передбачає застосування новітніх технологій, форм, прийомів, методів поряд із загальноновідомими. Узагальнюючи іспанські педагогічні джерела, подаємо класифікацію найпоширеніших методів і форм організації навчально-пізнавальної діяльності учнів / студентів / слухачів (пер. з іспанської наш. - О. Д.) (табл. 1, 2).

Таблиця 1. Характеристика аудиторних занять у ВНЗ Іспанії. Лекція

ЛЕКЦІЯ, чи ЕКСКУЗИВІА, – інформаційно-монологічна техніка передачі однією людиною великої кількості інформації групі, дії якої в цей момент обмежені	
Процес	Призначення
1. Підготовка лекції з урахуванням таких аспектів, як час, тема, доцільність і аудиторія; 2. Озвучення інформації, розподіленої на частини: вступ, тезисний виклад з наведенням прикладів, демонстраційним матеріалом, ілюстраціями, час для питань, слухачів і, на завершення, синтез викладеного матеріалу	– для повідомлення інформації великій кількості людей; – для отримання інформації за обмежений час; – для передачі інформації експертами; – для доповнення інших методів викладання теоретичного матеріалу, що не переважає 20 хвилин

Лекція є основною організаційною формою навчання, це специфічний спосіб взаємодії викладача та студентів, у рамках якого реалізуються різноманітний зміст і різні методи навчання. Також вона виступає методом навчання як монологічний виклад навчального матеріалу в систематичній і послідовній формі, сконцентрований в основному навколо фундаментальних проблем науки. Іспанські педагоги вважають її основним підґрунтям для подальшої самостійної роботи.

Лекції бувають тематичні, вступні, підсумкові, оглядові, консультативні, настановчі тощо.

Таблиця 2. Характеристика аудиторних занять у ВНЗ Іспанії. Діалог фахівців на лекції

ДИАЛОГ ДВОХ ФАХІВЦІВ НА ЛЕКЦІЇ («panel») – виклад різних бачень і підходів двома фахівцями, групою фахівців	
Процес	Призначення
1. Інструктор (викладач, організатор, відповідальний) оголошує тему;	– для передачі інформації великій групі людей;
2. Інструктор виступає в ролі ведучого та визначає порядок виступів;	– для досягнення міждисциплінарного бачення конкретної теми;
3. Після кожного виступу керує процесом задавання питань для уточнення певних аспектів теми;	– для досягнення синтезу в стилі строки; – для доповнення інших методів, що використовуються для підвищення інтересу аудиторії
4. Інструктор просить аудиторію підсумувати	

Оскільки посередництво має багато спільного з правознавчими, соціальними, психологічними, педагогічними науками, у галузі яких не завжди є фахівцем викладач, така форма навчання є виправданою. Подача різнопланової інформації за одиницю часу дозволяє студентам методом аналізу, синтезу краще зрозуміти зміст викладеного матеріалу, визначитись із власною позицією щодо спірних питань теми.

Важливу роль у навчально-виховному процесі відіграє практична діяльність. Практика - це застосування та закріплення теоретичних знань у реальних установах / організаціях з метою набуття досвіду, практичних навичок, для отримання інформації, її перевірки, впровадження відкриттів, описаних у підсумковій кваліфікаційній роботі.

Отже, професійна підготовка фахівців з посередництва не обмежується лише вищезазначеними формами, методами навчання, частина яких сприяє розвитку інтересу, мотивації студентів до дисциплін. Розвиток нових технологій, нових вимог до медіатора, нових сфер його діяльності зумовлює вдосконалення програм підготовки, поповнення списку форм організації навчально-виховного процесу.

1. Курляк І. Є. Загальний огляд історичного розвитку зарубіжної освіти (від стародавніх часів до XIX століття). - Л., 2000. - 70 с.
2. Курси базової підготовки з медіації // www.eco.unrc.edu.ar/almacen/graduados/Mediación.doc
3. Нагаев В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 232 с.
4. Офіційна програма післядипломної освіти за напрямом "Психологія" // www.emagister.com/master/mediacion-cultural-tps-39127.htm
5. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. - К.: Знання, 2007. - 495 с.
6. Рекомендуемые стандарты для программ медиации ровесников, реализуемых в рамках среднеобразовательных учебных заведений // <http://www.mediate.com/acreducation>
7. Університет Карлоса III в Мадриді // http://www.solocursos.net/fundacion_pere_tarres-slcscentro396.htm
8. Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів освіти. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2003. - 192 с.
9. Green A., Leney T., Wolf A. Convergencias y divergencias en los sistemas europeos de educación y formación profesional. - Ediciones Pomares, S. A. Roger de Flor, 112-08013 Barcelona. - 100 p.
10. Torremorell Boqué, Carme Maria. Temps de mediació: taller de formació de mediadors i mediadores en l'àmbit educatiu [Llibre] // Carme M. Boqué i Torremorell. - Barcelona: Ceac, 2005. - 269 p.

O. Demydovych

**METHODOLOGICAL BASES
OF EDUCATIONAL DISCIPLINES' TEACHING OF MEDIATION
(THE EXPERIENCE OF SPANISH UNIVERSITIES)**

On the basis of comparatively pedagogical analysis the methods of university audience classes in Spain, the organization of practical preparation of mediators and bases of pedagogical control and evaluation are described in this article.